Karpotasis beržas (Betula pendula L.)

Paplitimo teritorijos

Karpotieji beržai yra plačiai paplitę visoje Europoje (išskyrus pačius piečiausius ir tolimosios šiaurės regionus), Azijoje (ypač Sibire) bei šiaurės Afrikoje. Taip pat šis medis sėkmingai natūralizuotas Šiaurės Amerikoje. Lietuvoje karpotasis beržas yra viena iš pačių dažniausių ir įprasčiausių vietinių medžių rūšių. Jie gausiai auga beržynuose, mišriuose miškuose, kirtavietėse, laukuose, pakelėse bei yra dažnai sodinami parkuose, sodybose ar miestų želdynuose.

Augimo sąlygos

Karpotasis beržas yra šviesamėgis augalas – jis geriausiai auga visiškai atvirose, saulėtose vietose, o pavėsyje greitai nyksta. Šis medis yra labai nereiklus dirvožemiui: gali augti smėlingose, žvyringose, rūgščiose ar maisto medžiagomis skurdžiose dirvose, tačiau labiausiai mėgsta vidutinio drėgnumo, lengvus priesmėlio ir priemolio dirvožemius. Jis yra labai atsparus šalčiui ir sausrai, tačiau nepakenčia ilgalaikio užmirkimo bei stovinčio vandens.

Panaudojimas

Beržo mediena yra vidutiniškai sunki, tvirta ir elastinga, todėl labai vertinama baldų gamyboje, faneros pramonėje, parketui bei įvairiems rankdarbiams (pavyzdžiui, indams, įrankių kotams) gaminti. Beržinės malkos laikomos vienomis kaitriausių. Be medienos, pavasarį yra leidžiama maistinga ir skani beržų sula. Medicinoje bei kosmetikoje plačiai naudojami beržų pumpurai ir jauni lapai. Dėl savo grakštaus silueto medis itin populiarus dekoratyviniame želdinime.

Augalo vaisiai – riešutėliai

Karpotojo beržo vaisiai yra labai smulkūs, pailgi, plokšti riešutėliai su dviem plėveliniais sparneliais, kurie padeda vėjui sėklas išnešioti dideliais atstumais. Vaisiai susitelkę cilindro formos, nusvirusiuose žiedynuose (žirginiuose), kurie subręsta ir pradeda sklaidytis antroje vasaros pusėje bei rudenį. Karpotojo beržo sėklos yra labai svarbus maisto šaltinis įvairiems smulkiems paukščiams (pavyzdžiui, alksninukams, čivyliams) ir smulkiesiems miško žinduoliams.

Išskirtinumai

Karpotasis beržas yra palyginti trumpaamžis medis, dažniausiai išgyvenantis iki 100–150 metų. Jo pagrindinis bruožas – jauni ūgliai yra ploni, nusvirę, nusėti smulkiomis, dervingomis karputėmis. Medžio žievė (tošis) yra sniego baltumo, lygi, o kamieno apačioje su amžiumi ji tampa giliai supleišėjusi, juoda ir kieta. Šis medis liaudies kultūroje dažnai laikomas pavasario, jaunystės ir lietuviško kraštovaizdžio simboliu.

1 pav. Karpotasis beržas https://niwaki.lt/lapuociai/183-berzas-karpotasis-betula-pendula.html

2 pav. Karpotojo medžio vaisiai https://medeinesparkai.lt/karpotasis-berzas-betula-pendula/

Naudoti šaltiniai:

Laisvoji enciklopedija Vikipedija .https://lt.wikipedia.org/wiki/Karpotasis_ber%C5%BEas

Trakų medelyno augalų katalogas. https://www.trakumedelynas.lt/produktas/lapuociai-medziai/Berzas-karpotasis/

Gemini naudota informacijos paieškai (2026 m)

Darbą atliko: Austėja Plauskaitė, 8b, 2026-06-01